

NBP

Narodowy Bank Polski

Listopad 2015 r.

Przegląd Spraw Europejskich

Listopad 2015 r.

Przegląd Spraw Europejskich

Wydział Integracji Europejskiej Departamentu Zagranicznego
we współpracy z Departamentem Stabilności Finansowej
Warszawa, 2015 r.

Najważniejsze w tym miesiącu

- **Jesienne prognozy gospodarcze Komisji Europejskiej**

Według najnowszych prognoz Komisji Europejskiej (KE) umiarkowane ożywienie gospodarcze utrzyma się w całej Unii Europejskiej (UE) pomimo mniej sprzyjającej sytuacji gospodarki światowej. W perspektywie do końca 2016 r. nastąpi spadek bezrobocia i deficytów budżetowych państw członkowskich. Wzrost gospodarczy w UE w dużym stopniu napędzają czynniki tymczasowe, m.in. niskie ceny ropy, deprecjacja euro i akomodacyjna polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego (EBC).

[więcej w pkt. 1.1.](#)

- **Publikacja projektu legislacyjnego w sprawie ustanowienia europejskiego systemu ubezpieczenia depozytów**

KE przedstawiła propozycję utworzenia europejskiego systemu ubezpieczenia depozytów (*European Deposit Insurance Scheme, EDIS*). Budowa trzeciego filaru unii bankowej, bo taką rolę miałby odgrywać EDIS, przewidziana jest w trzech etapach. Pierwsza byłaby faza reasekuracji (2017–2020), podczas której EDIS miałby stanowić źródło dodatkowych funduszy dla krajowych systemów gwarantowania depozytów (SGD) w razie wyczerpania się ich środków. Na kolejnym etapie – koasekuracji (2020–2024) – za pośrednictwem EDIS stopniowo zwiększano by poziom uwspólnienia ryzyka między krajowymi SDG. Pełne ubezpieczenie depozytów przez EDIS ma funkcjonować od 2024 r.

[więcej w pkt. 1.5.](#)

- **Publikacja dokumentów dotyczących nowego cyklu koordynacji polityki gospodarczej**

KE przedstawiła ogólne priorytety gospodarcze dla całej UE na 2016 r., projekt zaleceń dla polityki gospodarczej strefy euro, a także *Raport mechanizmu ostrzegawczego*, rozpoczynający kolejny cykl procedury oceny zakłóceń równowagi makroekonomicznej. Zaproponowała także ustanowienie programu wspierania reform strukturalnych, dokonała wstępnej analizy barier inwestycyjnych występujących w poszczególnych krajach członkowskich i oceniła projekty planów budżetowych państw strefy euro na 2016 r. W ten sposób KE otworzyła nowy cykl koordynacji polityki gospodarczej UE – semestr europejski.

[więcej w pkt. 1.3.](#) oraz [pkt 1.6.](#)

Spis treści

1. Komisja Europejska	5
1.1. Jesienne prognozy gospodarcze KE	5
1.2. Roczne sprawozdania KE – rozszerzenie UE	6
1.3. Publikacja opinii w sprawie projektów planów budżetowych krajów strefy euro na 2016 r.	6
1.4. Pierwsze sprawozdanie KE na temat oceny stanu prac na rzecz utworzenia unii energetycznej	8
1.5. Publikacja projektu legislacyjnego w sprawie ustanowienia EDIS	9
1.6. Publikacja dokumentów dotyczących nowego cyklu koordynacji polityki gospodarczej	11
1.6.1. Projekt zaleceń dotyczących polityki gospodarczej strefy euro	12
1.6.2. <i>Raport mechanizmu ostrzegawczego</i>	13
1.6.3. Projekt rozporządzenia ustanawiającego program wsparcia reform strukturalnych	14
1.6.4. Dokument roboczy służb KE na temat wyzwań dotyczących otoczenia inwestycyjnego w krajach członkowskich	14
2. Rada Unii Europejskiej	16
2.1. Posiedzenie Rady Ecofin 10 listopada 2015 r.	16
3. Rada Europejska	17
3.1. Posiedzenia Rady Europejskiej w związku z kryzysem migracyjnym	17
4. Parlament Europejski	18
4.1. Przyjęcie budżetu UE na 2016 r.	18
4.2. Dialog monetarny z udziałem prezesa EBC Mario Draghiego	18
5. Europejski Bank Centralny	20
5.1. Publiczne konsultacje EBC w sprawie opcji narodowych w prawie UE	20
5.2. EBC zakończył wszechstronną ocenę dziewięciu banków	20
5.3. Przebieg programu skupu aktywów EBC	21
5.4. Wprowadzenie do obiegu nowego banknotu o nominale 20 euro	21
5.5. Opinie EBC na temat projektów krajowych i unijnych regulacji w zakresie bankowości centralnej i rynków finansowych	21
6. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego	23
6.1. Metodyka ogólnoeuropejskich testów warunków skrajnych sektora bankowego w 2016 r.	23
6.2. Konsultacje w sprawie testów warunków skrajnych systemów gwarantowania depozytów	23
6.3. Konsultacje w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje dotyczące produktów inwestycyjnych	24

6.4. Raport na temat kondycji banków europejskich	24
7. Inne	25
7.1. Postulaty Wielkiej Brytanii dotyczące reform w UE	25
7.2. Czwarta misja przeglądowa gospodarki Irlandii	25
7.3. Przegląd gospodarki Cypru	26
7.4. Uruchomienie klauzuli pomocy i wsparcia w związku z zamachami w Paryżu	26
7.5. Postępy w realizacji trzeciego programu pomocowego dla Grecji	27
Zapowiedzi wydarzeń w grudniu 2015 r.	28
Wykaz skrótów	29
Autorzy i źródła	32

1. Komisja Europejska

1.1. Jesienne prognozy gospodarcze KE

KE przewiduje, że pomimo mniej sprzyjających warunków panujących w gospodarce światowej utrzymujące się od trzech lat ożywienie gospodarcze w strefie euro i w całej UE będzie umiarkowanie wzrastać w przyszłym roku. W opublikowanych 5 listopada 2015 r. [jesiennych prognozach gospodarczych](#) KE zakłada, że realny PKB w strefie euro wzrośnie o 1,6% w 2015 r., o 1,8% w 2016 r. i o 1,9% w 2017 r. Cała UE odnotuje wzrost gospodarczy na poziomie 1,9% w 2015 r., 2,0% w 2016 r. i 2,1% w 2017 r. KE oczekuje szybszego tempa wzrostu w państwach członkowskich spoza strefy euro, których gospodarki zostały w mniejszym stopniu dotknięte kryzysem finansowym.

Od wiosny 2015 r. KE obserwuje spowolnienie gospodarek rynków wschodzących, przede wszystkim Chin, co osłabia popyt na eksport z państw UE. Według szacunków KE wzrost eksportu zwolni w 2016 r., a nieznacznie przyspieszy dopiero w 2017 r. Mimo to prognozuje się, że wszystkie państwa członkowskie odnotują wzrost gospodarczy w najbliższej perspektywie, m.in. dzięki poprawie sytuacji na rynku pracy. Przewiduje się, że zatrudnienie w strefie euro wzrośnie o 0,9% w bieżącym i przyszłym roku oraz o 1% w 2017 r. W przypadku UE jako całości prognozy wzrostu zatrudnienia są podobne: w 2015 r. wskaźnik ten powinien się zwiększyć o 1,0%, a w 2016 i 2017 r. o 0,9%. Stopa bezrobocia nadal będzie stopniowo spadać w różnym tempie, w zależności od państwa członkowskiego. Popyt wewnętrzny umocnił się w większości państw strefy euro, a w 2016 i 2017 r. działalność gospodarcza powinna wzrosnąć w całej UE. Dodatni wpływ na tempo wzrostu gospodarczego w UE mają także inne czynniki: proces oddłużania, łatwiejsze warunki otrzymania kredytu, wzrost inwestycji, akomodacyjna polityka pieniężna EBC i słaby kurs euro.

Według najnowszych prognoz KE umiarkowane ożywienie gospodarcze utrzyma się w całej UE pomimo mniej sprzyjającej sytuacji gospodarki światowej. W perspektywie do końca 2016 r. nastąpi spadek bezrobocia i deficytów budżetowych państw członkowskich. Wzrost gospodarczy UE w dużym stopniu napędzają czynniki tymczasowe, m.in. niskie ceny ropy, deprecjacja euro i akomodacyjna polityka pieniężna EBC.

Kierunek polityki fiskalnej w UE pozostaje neutralny. KE zakłada, że relacja długu publicznego do PKB, która osiągnęła maksimum w 2014 r., będzie systematycznie spadać – do poziomu 91,3% w strefie euro i 85,8% w całej UE w 2017 r.

W jesiennych prognozach znajduje się także pierwsza ocena oddziaływania masowego napływu osób ubiegających się o azyl na sytuację gospodarczą w Europie. Zdaniem autorów zjawisko to ma niewielki wpływ na wzrost gospodarczy w krajach UE, ale eksperci nie wykluczają, że skutki napływu migrantów mogą być bardziej odczuwalne w pewnej grupie państw członkowskich.

Prognozy gospodarcze KE dla Polski na lata 2015–2017 są następujące:

- PKB: wzrost o 3,5% w 2015, 2016 i 2017 r.;
- stopa bezrobocia: 7,6% w 2015 r., 7,2% w 2016 r. oraz 6,8% w 2017 r.;
- inflacja (HICP): -0,6% w 2015 r., 1,4% w 2016 r. oraz 1,9% w 2017 r.;
- deficyt sektora finansów publicznych: -2,8% PKB w 2015, 2016 i 2017 r.
- dług publiczny: 51,4% PKB w 2015 r., 52,4% PKB w 2016 r. oraz 53,5% PKB w 2017 r.

1.2. Roczne sprawozdania KE – rozszerzenie UE

KE przedstawiła 10 listopada br. roczne [sprawozdania](#) w sprawie postępów krajów kandydujących (Albanii, Czarnogóry, Macedonii, Serbii i Turcji) oraz potencjalnych krajów kandydujących (Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa) do członkostwa w UE. Sprawozdania zawierają ocenę dotychczas podejmowanych działań na rzecz wypełnienia warunków przystąpienia do UE i stanu przygotowań do członkostwa w UE oraz wskazują dalsze obszary dostosowań niezbędnych do pomyślnego zakończenia procesu integracji. Jednocześnie KE po raz kolejny podkreśla konieczność spełnienia przez państwa aspirujące do członkostwa kryteriów ustalonych przez Radę Europejską w 1993 r. w Kopenhadze, zwłaszcza takich, jak: rządy prawa, stabilność instytucji gwarantujących demokrację, reforma administracji publicznej, a także funkcjonująca gospodarka rynkowa oraz zdolność sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym UE. W tegorocznych sprawozdaniach KE odnotowuje poczynione postępy w powyższym zakresie, jednak uznaje je za wciąż niewystarczające.

1.3. Publikacja opinii w sprawie projektów planów budżetowych krajów strefy euro na 2016 r.

Na podstawie zasad obowiązujących na mocy tzw. dwupaku KE opublikowała 16 listopada br. [opinie](#) w sprawie projektów planów budżetowych 15 krajów członkowskich strefy euro na 2016 r. (opinia dotycząca planu budżetowego Hiszpanii została opublikowana wcześniej – 12 października br.¹, Portugalia do momentu publikacji ocen nie złożyła projektu planu budżetowego², natomiast Grecja i Cypr są wyłączone z procesu ze względu na objęcie programami dostosowań makroekonomicznych). KE przedstawiła także [komunikat](#) zawierający podsumowanie opublikowanych opinii oraz analizę sytuacji fiskalnej i kursu polityki fiskalnej całej strefy euro.

¹ Więcej na ten temat w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z października br.

² Zgodnie z wymogami tzw. dwupaku termin złożenia projektu planu budżetowego upłynął 15 października br. KE wezwała Portugalię do przedłożenia projektu tak szybko, jak to będzie możliwe.

Zgodnie z powyższym komunikatem z projektów planów budżetowych wynika, że przewidywany zagregowany deficyt budżetowy w strefie euro (16 krajów) w relacji do PKB będzie się zmniejszać i w 2015 r. wyniesie 1,9% PKB, a w 2016 r. – 1,7% PKB³. Nieznacznie zmniejszy się także zagregowane zadłużenie publiczne strefy euro w stosunku do PKB i wyniesie 91% PKB w 2015 r. oraz nieco poniżej 90% PKB w 2016 r.⁴

W opinii KE kontynuowanie neutralnego kursu polityki fiskalnej w strefie euro przez kilka następnych lat wydaje się zasadniczo odpowiednie, biorąc pod uwagę rekordowo niskie stopy procentowe i dużą nadwyżkę w bilansie płatniczym strefy euro.

Najważniejsze wnioski z oceny poszczególnych projektów budżetowych krajów strefy euro:

- Zdaniem KE żaden z projektów planów budżetowych nie wskazuje na tzw. poważne odstępstwo od wymogów paktu w 2016 r. (*serious non-compliance*).
- **Oceniając projekty planów budżetowych krajów pozostających poza procedurą nadmiernego deficytu**, KE stwierdziła, że w trzech przypadkach (Austrii, Litwy i Włoch) istnieje ryzyko niespełnienia wymogów paktu w 2016 r. (*risk of non-compliance*) na skutek znacznego odchylenia od ścieżki osiągania celu średniookresowego. Projekty Belgii, Finlandii, Łotwy i Malty uznano za zasadniczo zgodne (*broadly compliant*), a projekty Estonii, Holandii, Luksemburga, Niemiec i Słowacji za zgodne (*compliant*) z zasadami określonymi w pakcie.
- **Oceniając kraje objęte procedurą nadmiernego deficytu**, KE uznała, że dane zawarte w projekcie planu budżetowego Hiszpanii wskazują na ryzyko niespełnienia wymogów paktu (*risk of non-compliance*). KE prognozuje, że w 2016 r. kraj ten nie osiągnie ani zalecanej poprawy salda strukturalnego, ani docelowego deficytu nominalnego. Projekty budżetowe Francji, Irlandii i Słowenii uznano za zasadniczo zgodne (*broadly compliant*) z wymogami paktu.

KE zaapelowała do państw, których plany uznano za zasadniczo zgodne lub zagrożone brakiem zgodności z postanowieniami paktu, o podjęcie niezbędnych działań w ramach krajowej procedury budżetowej w celu zapewnienia zgodności budżetu na 2016 r. z postanowieniami paktu.

W kilku przypadkach w projektach planów budżetowych wskazano na konsekwencje napływu uchodźców dla budżetu (Austria, Belgia, Niemcy, Włochy). KE podkreśliła, że przy ocenie *ex post* spełniania wymogów paktu stabilności i wzrostu będzie uznawać, co do zasady, za zgodne z zasadami paktu czasowe odstępstwa od ich wypełnienia w latach 2015 i 2016 w zakresie, w jakim będą one wynikać z poniesienia dodatkowych kosztów związanych z napływem uchodźców⁵.

³ W 2014 r. zagregowany deficyt strefy euro wyniósł 2,4% PKB.

⁴ W 2014 r. zagregowane zadłużenie strefy euro wyniosło 92% PKB.

⁵ KE podkreśliła, że pakt stabilności i wzrostu umożliwia takie odstępstwa zarówno w ramach części prewencyjnej jak i korygującej, w przypadku, gdy są one uzasadnione wystąpieniem nadzwyczajnych zdarzeń pozostających poza kontrolą danego państwa członkowskiego.

1.4. Pierwsze sprawozdanie KE na temat oceny stanu prac na rzecz utworzenia unii energetycznej

KE przedstawiła 18 listopada br. pierwsze [sprawozdanie](#), w którym oceniła stan prac na rzecz utworzenia unii energetycznej. Do sprawozdania dołączone są m.in. raporty prezentujące analizę wyzwań dla poszczególnych państw członkowskich, związanych z budową unii energetycznej, i ocenę dotychczasowych działań podejmowanych przez każde państwo członkowskie. Dokumenty zawierają także listę najważniejszych energetycznych projektów infrastrukturalnych, których realizacja może się przyczynić do zwiększenia integracji regionalnych rynków energii, dywersyfikacji źródeł energii i tras przesyłowych. W swoim sprawozdaniu KE odnotowała postępy w realizacji m.in. takich założeń unii energetycznej, jak: integracja europejskiego rynku energii, bezpieczeństwo energetyczne, efektywność energetyczna oraz dekarbonizacja. KE m.in. podkreśliła, że gospodarka europejska jest obecnie główną gospodarką niskoemisyjną na świecie, która odniosła znaczne sukcesy w zakresie uniezależnienia wzrostu gospodarczego od emisji gazów cieplarnianych. W latach 1990–2014 całkowita emisja gazów cieplarnianych zmniejszyła się o 23%, mimo że łączny unijny PKB wzrósł o 46%. W ocenie KE wspólnota ma szansę zrealizować cele strategii *Europa 2020* w zakresie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych do 2020 r. o 20% w porównaniu z 1990 r. KE zaznaczyła, że w 2014 r. poziom emisji gazów cieplarnianych w UE był o 23% niższy niż w 1990 r., a najnowsze prognozy w tym zakresie przekazane przez państwa członkowskie zakładają dalszy spadek emisji w 2020 r. (ma być o 24% niższy niż w 1990 r.).

KE zwróciła również uwagę, że UE jest obecnie na dobrej drodze do realizacji wspólnotowego celu, jakim jest pokrycie 20% swoich potrzeb energetycznych ze źródeł odnawialnych do 2020 r. Zauważyła również, że gospodarka UE jest jedną z trzech głównych gospodarek światowych (obok brazylijskiej i chińskiej), w których ponad 50% energii elektrycznej wytwarza się bez emisji gazów cieplarnianych, ponieważ 27% energii pochodzi ze źródeł odnawialnych, a kolejne 27% z energii jądrowej.

W odniesieniu do kwestii integracji wspólnotowego rynku energii KE odnotowała znaczne postępy wielu państw członkowskich w zakresie otwarcia rynków hurtowych na konkurencję.

KE podkreśliła, że w ramach zwiększania efektywności energetycznej i zachęcania konsumentów do zakupu bardziej energooszczędnych produktów podjęto w UE działania na rzecz przeglądu dyrektywy w sprawie etykietowania energetycznego w celu aktualizacji systemu oznaczeń efektywności energetycznej. Zaproponowano m.in. powrót do prostego oznaczania efektywności energetycznej produktów na skali od A do G.

W odniesieniu do bieżącej sytuacji geopolitycznej i kwestii bezpieczeństwa energetycznego KE podkreśliła fakt przyjęcia przez Radę w lipcu 2015 r. konkluzji w zakresie dyplomacji energetycznej wraz z planem działań, które dotyczą m.in. zwiększenia roli dwustronnych i wielostronnych

rozmów oraz lepszego wykorzystania instrumentów polityki zagranicznej na rzecz dywersyfikacji źródeł energii.

Ponadto KE przedstawiła plany legislacyjne na 2016 r. oraz wytyczne dla państw członkowskich na potrzeby opracowania przez nie krajowych planów na lata 2021–2030 w zakresie realizacji celów unii energetycznej.

1.5. Publikacja projektu legislacyjnego w sprawie ustanowienia EDIS

KE przedstawiła [projekt](#) legislacyjny w sprawie ustanowienia EDIS, który miałby pełnić funkcję trzeciego filaru unii bankowej⁶. Opublikowany 24 listopada br. dokument przewiduje utworzenie EDIS w drodze zmiany rozporządzenia o mechanizmie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (*Single Resolution Mechanism, SRM*).

KE przedstawiła propozycję utworzenia EDIS. Budowa trzeciego filaru unii bankowej, bo taką rolę miałyby odgrywać EDIS, przewidziana jest w trzech etapach. Pierwszy to faza reasekuracji (2017–2020), w czasie której EDIS miałyby stanowić źródło dodatkowych funduszy dla krajowych SGD w razie wyczerpania się ich środków. Na kolejnym etapie – koasekuracji (2020–2024) – za pośrednictwem EDIS stopniowo zwiększono by poziom uwspólnienia ryzyka między krajowymi SDG. Pełne ubezpieczenie depozytów przez EDIS ma funkcjonować od 2024 r.

W projekcie założono, że proces tworzenia EDIS będzie przebiegał w **trzech etapach**.

▪ Etap 1. Reasekuracja

W pierwszej fazie, od 2017 r. do 2020 r., EDIS miałyby stanowić źródło dodatkowych funduszy dla krajowych SGD, które znajdują się w sytuacji wymagającej wypłaty środków gwarantowanych lub finansowania przymusowej restrukturyzacji. W razie niedoboru środków potrzebnych do zrealizowania ww. zobowiązań krajowy SGD mógłby uzyskać dodatkowe finansowanie z funduszu ubezpieczenia depozytów⁷. Wsparcie ze strony EDIS nie mogłoby przekroczyć 20% brakujących środków. Jednocześnie nie może ono przekraczać mniejszej z dwóch wartości: 20% wstępnego poziomu docelowego (*initial target level*) funduszu ubezpieczenia depozytów (*Deposit Insurance Fund, DIF*) lub 10-krotności docelowego poziomu krajowego SGD. Ponadto wypłaty z EDIS w ramach

⁶ Unia bankowa składa się na razie z jednolitego mechanizmu nadzorczego (*Single Supervisory Mechanism, SSM*) i mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (*Single Resolution Mechanism, SRM*).

⁷ Projekt KE zakłada utworzenie funduszu ubezpieczenia depozytów (*Deposit Insurance Fund, DIF*), który miałby być finansowany bezpośrednio z wkładów wnoszonych przez banki, skorygowanych o ryzyko. Zarządzanie środkami DIF zostanie powierzone istniejącej Jednolitej Radzie do spraw Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (*Single Resolution Board, SRB*).

reasekuracji krajowych SGD byłyby dokonywane jedynie pod warunkiem spełnienia przez zainteresowane państwo członkowskie wymogów zawartych zarówno w dyrektywie w sprawie naprawy oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (*Bank Recovery and Resolution Directive, BRRD*), jak i w dyrektywie w sprawie systemów gwarancji depozytów (*Deposit Guarantee Scheme Directive, DGSD*).

▪ **Etap 2. Koasekuracja**

Od 2020 r. system reasekuracji byłby stopniowo przekształcany w system uwspólniany (tzw. koasekuracja), który nadal podlegałby odpowiednim ograniczeniom i zabezpieczeniom chroniącym przed nadużyciami. W odróżnieniu od poprzedniego etapu w fazie koasekuracji krajowy SGD nie byłby zobowiązany do wyczerpania środków własnych przed uzyskaniem wsparcia finansowego ze strony EDIS. Środki te byłyby dostępne natychmiast, gdy tylko pojawiłaby się konieczność pokrycia przez krajowe SGD wypłat na rzecz deponentów lub finansowania przymusowej restrukturyzacji. Początkowy wkład EDIS wynosiłby 20% środków potrzebnych krajowemu SGD do zrealizowania ww. zobowiązań. Z każdym rokiem zaangażowanie EDIS miałyby wzrastać o 20 pkt. proc., aż do wsparcia na poziomie 80% niezbędnych środków w czwartym roku koasekuracji.

▪ **Etap 3. Pełne ubezpieczenie**

Po stopniowym zwiększaniu udziału w finansowaniu wypłat depozytów lub restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji przez EDIS, począwszy od 2024 r. system ten miałby zapewniać ubezpieczenie depozytów w 100%.

Z założeń projektu KE wynika, że EDIS miałyby:

- być zbudowany na dotychczasowym systemie przez stopniowe zastępowanie krajowych SGD w funkcji wypłacania depozytów zgodnie z obowiązującymi przepisami unijnymi;
- zapewniać indywidualnym deponentom jednakowy poziom ochrony (100 tys. euro);
- nie obarczać sektora bankowego nowymi kosztami: wkłady banków do krajowych SGD mogłyby być pomniejszane o wkład w EDIS;
- zapewniać wyważenie ryzyka, tzn. banki podejmujące większe ryzyko wpłacałyby więcej niż te ostrożniejsze;
- być wyposażony w ścisłe gwarancje, np. ubezpieczeniem ze strony EDIS zostałyby objęte wyłącznie te krajowe SGD, których działalność i rozbudowa przebiegały zgodnie z dyrektywą DGS;
- być obowiązkowy dla państw członkowskich obszaru euro, których banki obejmuje obecnie jednolity mechanizm nadzorczy (*Single Supervisory Mechanism, SSM*), a jednocześnie otwarty i dobrowolny dla innych państw członkowskich UE, pragnących przystąpić do unii bankowej.

Propozycje KE wynikają z zapowiedzi zawartych w raporcie pt. *Dokończenie budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej* z czerwca br. (tzw. raporcie pięciu przewodniczących⁸), których celem jest pogłębienie unii gospodarczej i walutowej (UGW). Wnioskowi legislacyjnemu KE towarzyszy [komunikat](#), w którym określono kolejne środki pozwalające na dalsze ograniczenie utrzymującego się ryzyka dla systemu bankowego, równoległe z pracami nad projektem w sprawie EDIS.

1.6. Publikacja dokumentów dotyczących nowego cyklu koordynacji polityki gospodarczej

Rozpoczynając szósty cykl koordynacji polityki gospodarczej w ramach semestru europejskiego, 26 listopada br. KE opublikowała następujące dokumenty⁹:

- [komunikat](#) *Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2016 r. (Annual Growth Survey 2016)*, określający ogólne priorytety gospodarcze dla całej UE na 2016 r., wraz z towarzyszącym mu [Projektem](#) *wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu*¹⁰;
- [projekt zaleceń](#) dotyczących polityki gospodarczej strefy euro;
- [Raport](#) *mechanizmu ostrzegawczego (Alert Mechanism Report)* na 2016 r., rozpoczynający kolejny cykl procedury dotyczącej zakłóceń równowagi makroekonomicznej;
- [projekt rozporządzenia](#) ustanawiającego program wspierania reform strukturalnych;
- [dokument roboczy](#) służb KE na temat wyzwań dotyczących otoczenia inwestycyjnego w krajach członkowskich.

KE przedstawiła ogólne priorytety gospodarcze dla całej UE na 2016 r., projekt zaleceń dla polityki gospodarczej strefy euro, a także Raport mechanizmu ostrzegawczego, rozpoczynający kolejny cykl procedury oceny zakłóceń równowagi makroekonomicznej. Zaproponowała także ustanowienie programu wspierania reform strukturalnych, dokonała wstępnej analizy barier inwestycyjnych występujących w poszczególnych krajach członkowskich i oceniła projekty planów budżetowych państw strefy euro na 2016 r. W ten sposób KE otworzyła nowy cykl koordynacji polityki gospodarczej UE – semestr europejski.

W komunikacie *Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2016 r.* KE podkreśliła, że priorytety gospodarcze i społeczne z komunikatu *Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2015 r.* pozostają aktualne,

⁸ Autorem raportu jest przewodniczący KE Jean-Claude Juncker, we współpracy z przewodniczącym Rady Europejskiej Donaldem Tuskiem, przewodniczącym Eurogrupy Jeroenem Dijsselbloemem, przewodniczącym Parlamentu Europejskiego Martinem Schulzem oraz prezesem Europejskiego Banku Centralnego Mario Draghim. Więcej na temat raportu w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z czerwca br.

⁹ Elementem nowego cyklu koordynacji polityki gospodarczej są także opinie KE w sprawie projektów planów budżetowych na 2016 r. – więcej o ich publikacji (która miała miejsce 16 listopada br.) w punkcie 1.3.

¹⁰ Projekt zawiera ocenę sytuacji społecznej i zatrudnienia w Europie oraz analizę działań podejmowanych w tym zakresie przez państwa członkowskie. Projekt jest przyjmowany przez Radę ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów.

jednak działania służące ich realizacji powinny być wzmocnione. Polityka gospodarcza w 2016 r. powinna się opierać na następujących trzech filarach:

1. Pobudzanie inwestycji realizowane poprzez:

- dalszą mobilizację publicznych i prywatnych inwestycji i kontynuację wyboru strategicznych projektów w ramach *Planu inwestycyjnego dla Europy*, połączone z ulepszeniem otoczenia inwestycyjnego i regulacyjnego;
- dokończenie budowy unii bankowej (co przyczyni się do zwiększenia stabilności finansowej, nie tylko w strefie euro) oraz postępy w budowie unii rynków kapitałowych;
- inwestowanie nie tylko w infrastrukturę, ale także w kapitał ludzki i realizowanie inwestycji społecznych.

2. Podejmowanie reform strukturalnych w celu modernizacji gospodarek:

- reformy muszą się opierać na ścisłej koordynacji między państwami członkowskimi, a ich celem ma być wzrost konkurencyjności i konwergencji;
- należy równoważyć elastyczność rynków pracy i bezpieczeństwo zatrudnienia;
- bardziej zintegrowane i konkurencyjne rynki produktów i usług powinny stymulować innowacje i tworzenie nowych miejsc pracy.

3. Odpowiedzialna polityka fiskalna państw członkowskich:

- w wielu krajach istnieje potrzeba kontynuowania konsolidacji fiskalnej sprzyjającej wzrostowi;
- systemy podatkowe powinny sprzyjać tworzeniu miejsc pracy i być bardziej efektywne;
- systemy opieki społecznej powinny zostać zmodernizowane w obliczu wyzwań demograficznych.

1.6.1. Projekt zaleceń dotyczących polityki gospodarczej strefy euro

Realizując postulaty dotyczące pogłębiania UGW, zawarte w tzw. raporcie pięciu przewodniczących z 22 czerwca br. oraz w propozycjach KE z 21 października br.¹¹, KE po raz pierwszy opublikowała projekt zaleceń dla całej strefy euro na początku semestru europejskiego. Ma to służyć uwzględnieniu (na następnych etapach semestru) wyzwań stojących przed strefą euro przy sporządzaniu krajowych programów reform i programów stabilności oraz w zaleceniach skierowanych do poszczególnych krajów należących do UGW.

¹¹ Więcej na ten temat w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z października br.

Zalecenia odnoszą się do podejmowania działań przez kraje strefy euro, wspólnie lub indywidualnie, w zakresie:

- 1) polityki wspierającej wzrost gospodarczy, konwergencję, ułatwiającej wyeliminowanie nierównowag makroekonomicznych;
- 2) wdrażania reform, obejmujących:
 - jednocześnie elastyczne i przewidywalne umowy o pracę,
 - kompleksowe strategie uczenia się przez całe życie,
 - efektywną politykę umożliwiającą powrót bezrobotnych na rynek pracy,
 - nowoczesne systemy opieki społecznej,
 - otwarte i konkurencyjne rynki produktów i usług;
- 3) utrzymania zasadniczo neutralnego kursu polityki fiskalnej w 2016 r.;
- 4) ułatwiania stopniowego eliminowania złych kredytów udzielonych przez banki i usprawnienia postępowań upadłościowych firm i osób fizycznych. Kraje z dużym zadłużeniem sektora prywatnego powinny podejmować działania służące jego delewarowaniu.

1.6.2. Raport mechanizmu ostrzegawczego

W *Raporcie mechanizmu ostrzegawczego na 2016 r.* KE dokonała wstępnej oceny sytuacji poszczególnych państw członkowskich UE z punktu widzenia ryzyka występowania lub możliwości narastania w tych państwach nierównowagi makroekonomicznej. Analiza została przeprowadzona po raz pierwszy na podstawie zestawu 14 wskaźników makroekonomicznych i makrofinansowych, umożliwiających ocenę ewolucji występujących zaburzeń równowagi zewnętrznej, zaburzeń konkurencyjności oraz nierównowag wewnętrznych. Kładąc większy nacisk na zatrudnienie i kwestie społeczne, KE wykorzystwała do analizy trzy dodatkowe wskaźniki, tj. wskaźnik aktywności zawodowej, stopę bezrobocia ludzi młodych oraz stopę długotrwałego bezrobocia. Zgodnie z zapowiedzią zawartą w komunikacie z 21 października br. KE skoncentrowała się także na analizie wpływu zaburzeń gospodarczych występujących w poszczególnych państwach na funkcjonowanie całej strefy euro oraz potrzebie podjęcia skoordynowanych działań zaradczych.

W opublikowanym raporcie KE wskazała 18 państw członkowskich UE, w przypadku których powinna zostać przeprowadzona szczegółowa analiza sytuacji ekonomicznej (*in-depth review*, IDR). W grupie tej znalazły się państwa, w których w wyniku ostatniej analizy IDR z lutego br. stwierdzono występowanie różnego typu zaburzeń gospodarczych, tj. Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy i Wielka Brytania. Pogłębiona analiza zostanie po raz pierwszy przygotowana dla Austrii i Estonii. W raporcie nie były brane pod uwagę państwa objęte programami pomocowymi (Grecja i Cypr).

Problemem, który budzi niepokój KE, jest narastanie w ostatnim czasie w państwach członkowskich UE zadłużenia – publicznego i prywatnego, jak i krajowego oraz zagranicznego. Wyniki pogłębionej analizy sytuacji ekonomicznej zostaną zaprezentowane przez KE w lutym 2016 r.

1.6.3. Projekt rozporządzenia ustanawiającego program wsparcia reform strukturalnych

KE przyjęła projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego (PE) i Rady UE w sprawie ustanowienia programu wsparcia reform strukturalnych na lata 2017–2020¹². Nowy instrument finansowy ma zapewnić wsparcie w realizacji reform instytucjonalnych, administracyjnych oraz strukturalnych, które będą prowadzić do poprawy konkurencyjności, wzrostu gospodarczego, poziomu zatrudnienia i wielkości inwestycji w państwach członkowskich UE. Dotyczy to przede wszystkim reform, o których mowa w zaleceniach kierowanych do państw członkowskich (*country-specific recommendations*, CSRs), służących implementacji prawa unijnego oraz związanych z realizacją programu dostosowań gospodarczych. Program zakłada także udzielanie wsparcia w zakresie efektywnego wykorzystania funduszy unijnych. Łączną pulę środków na realizację programu szacuje się na maksymalnie 142,8 mln euro. Pieniądze te będą pochodzić z przesunięcia części środków przeznaczonych na pomoc techniczną w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych¹³. Pomoc będzie uruchamiana przez KE na wniosek państwa członkowskiego UE.

1.6.4. Dokument roboczy służb KE na temat wyzwań dotyczących otoczenia inwestycyjnego w krajach członkowskich

Częścią zaprezentowanego przez KE pakietu jest także (opublikowana po raz pierwszy) wstępna analiza KE w zakresie barier inwestycyjnych występujących w poszczególnych krajach członkowskich. Analiza ta zostanie pogłębiona w raportach poświęconych sytuacji gospodarczej w poszczególnych krajach członkowskich. Zostaną one opublikowane w lutym 2016 r. w ramach tzw. semestru europejskiego.

W podsumowaniu swoich analiz KE wyróżniła – ze względu na podobieństwo wyzwań – trzy grupy krajów:

- kraje strefy euro najbardziej dotknięte przez kryzys, w których największe wyzwania są związane z nadmiernym zadłużeniem prywatnym i publicznym oraz realokacją zasobów do sektora dóbr podlegających wymianie międzynarodowej (*tradable*);
- grupę, do której należy większość krajów „kohezyjnych” – dla nich największe wyzwania dotyczą nieprzewidywalności i skomplikowania przepisów, braku przejrzystości działania ad-

¹² Rozporządzenie nowelizuje jednocześnie rozporządzenia PE i Rady (UE): (1) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz (2) nr 1305/2013 z 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

¹³ Ponadto państwo członkowskie może wystąpić z prośbą o wykorzystanie w ramach programu dodatkowych środków z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, przeznaczonych na pomoc techniczną dla tego państwa (zgodnie z art. 59 tzw. rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów dotyczących europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych).

ministracji, systemu prawnego i podatkowego, a często także dostępu do finansowania; ponadto programy inwestycji w tych krajach nie są nakierowane na zwiększanie innowacyjności i produktywności;

- pozostałe kraje („trzon” strefy euro i niektóre kraje spoza strefy euro), charakteryzujące się mniejszymi wyzwaniami w zakresie otoczenia inwestycyjnego, dotyczącymi np. regulacji w poszczególnych sektorach gospodarki (m.in. sprzedaż, budownictwo), wysokich podatków, niektórych aspektów kształtowania wynagrodzeń i elastyczności rynku pracy.

2. Rada Unii Europejskiej

2.1. Posiedzenie Rady Ecofin 10 listopada 2015 r.

- Rada UE przyjęła [konkluzje](#) dotyczące komunikatu KE *Plan działania na rzecz budowy unii rynków kapitałowych*, opublikowanego 30 września br.¹⁴ Rada wezwała KE do realizacji zapowiedzi przedstawionych w planie działań i potwierdziła zobowiązanie państw członkowskich do utworzenia w długim okresie unii rynków kapitałowych. Poprosiła też KE o przedstawianie Radzie (za pośrednictwem Komitetu Ekonomiczno-Finansowego), co najmniej raz na pół roku, raportu zawierającego ocenę postępów w budowie unii rynków kapitałowych.
- Podczas posiedzenia podsumowano również postępy w tworzeniu unii bankowej. Z danych udostępnionych po posiedzeniu Rady Ecofin wynika, że do 9 listopada br. 16 państw członkowskich UE w pełni wdrożyło BRRD. Termin przewidziany na wdrożenie dyrektywy minął 31 grudnia 2014 r. Pięć pozostałych krajów UE dokonało częściowego wdrożenia dyrektywy. Jedenaście państw członkowskich UE implementowało natomiast dyrektywę DGS¹⁵, a w trzech kolejnych krajach UE dokonano jej częściowego wdrożenia. Przewodniczący Komitetu Ekonomiczno-Finansowego przedstawił na forum Komitetu raport na temat stanu prac w zakresie finansowania pomostowego dla jednolitego funduszu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (*Single Resolution Fund, SRF*), a przewodnicząca Jednolitej Rady do spraw Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (*Single Resolution Board, SRB*) zrelacjonowała stan przygotowań do rozpoczęcia pracy SRB od stycznia 2016 r. By SRF mógł rozpocząć swoją działalność z dniem 1 stycznia 2016 r., konieczna jest ratyfikacja umowy międzyrządowej o przekazywaniu i uwspólnianiu składek na rzecz jednolitego funduszu *resolution (inter-governmental agreement, IGA)* przez państwa sygnatariuszy, uczestniczące w jednolitym mechanizmie nadzorczym SSM i SRM, które reprezentują co najmniej 90% łącznej wagi głosów w Radzie UE wszystkich państw członkowskich uczestniczących w SSM i SRM¹⁶. Do 9 października br. procedurę ratyfikacji IGA zakończyło jedynie 8 z 19 państw członkowskich uczestniczących w SSM/SRM.

¹⁴ Więcej na temat komunikatu w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z sierpnia-września br.

¹⁵ Termin przewidziany na transpozycję DGSD minął 3 lipca br.

¹⁶ Art. 11 ust. 2 IGA.

3. Rada Europejska

3.1. Posiedzenia Rady Europejskiej w związku z kryzysem migracyjnym

Na nieformalnym [posiedzeniu](#) Rady Europejskiej 12 listopada 2015 r. w Valletcie, poświęconym problemowi migracji, szefowie państw i rządów UE dyskutowali o tym, w jakim kierunku rozwija się kryzys migracyjny i jak najszybciej zrealizować działania uzgodnione we wrześniu i w październiku br.¹⁷ Rada zadecydowała także o uruchomieniu unijnego funduszu powierniczego (w wysokości co najmniej 1,8 mld euro), który uzupełni coroczną pomoc rozwojową UE i państw członkowskich dla Afryki.

Posiedzenie odbyło się przy okazji międzynarodowego [szczytu](#) w sprawie migracji z udziałem UE i państw afrykańskich, który miał miejsce 11–12 listopada br. Europejscy i afrykańscy przywódcy przyjęli w Valletcie deklarację polityczną i plan działań, zawierający 16 inicjatyw w walce z nielegalną imigracją, które mają zostać zrealizowane do końca 2016 r.

W dniu 29 listopada br. przywódcy europejscy spotkali się ponownie, tym razem by przedyskutować konieczność zacieśnienia współpracy z Turcją w związku z kryzysem migracyjnym. W trakcie nieformalnego [posiedzenia](#) Rady Europejskiej z udziałem Turcji postanowiono m.in. zintensyfikować proces przystąpienia Turcji do UE, przyspieszyć działania w zakresie harmonogramu liberalizacji reżimu wizowego, organizować regularne posiedzenia na szczycie dwa razy do roku. Ponadto ustalono, że zostanie aktywowany wspólny plan działań przyjęty 15 października br., w szczególności postanowienia dotyczące zatrzymania napływu do Turcji i UE migrantów niepotrzebujących ochrony międzynarodowej. Strony zdecydowały, że do czerwca 2016 r. umowa o readmisji pomiędzy UE a Turcją zostanie w pełni wdrożona. Turcja zadeklarowała ponadto szybsze wprowadzanie postanowień tzw. wizowej mapy drogowej (*visa roadmap*), programu około 70 reform dotyczących przede wszystkim tureckiej polityki migracyjnej i zarządzania granicami. UE zobowiązała się do zapewnienia początkowej kwoty 3 mld euro na pomoc uchodźcom znajdującym się pod ochroną tymczasową oraz społecznościom przyjmującym w Turcji.

¹⁷ Więcej na ten temat w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z sierpnia-września i października br.

4. Parlament Europejski

4.1. Przyjęcie budżetu UE na 2016 r.

Oficjalne stanowisko Rady UE odnośnie do unijnego budżetu na 2016 r.¹⁸ (z 14 listopada 2015 r.) zostało [zatwierdzone](#) przez PE 25 listopada br. Ostatecznie w budżecie na 2016 r. środki na zobowiązania (czyli na nowe umowy, które zostaną pokryte z budżetu UE w 2016 r. i w latach następnych) wynoszą 154,9 mld euro, a środki na płatności (czyli faktyczne środki finansowe do dyspozycji w 2016 r.) wynoszą 143,9 mld euro.

Największy procentowy wzrost zobowiązań w stosunku do budżetu z 2015 r. nastąpił w zakresie następujących priorytetów politycznych (będących jednocześnie działami budżetu UE): *bezpieczeństwo i obywatelstwo* (wzrost zobowiązań o 60,6%, do 4,05 mld euro) oraz *konkurencyjność dla wzrostu i zatrudnienia* (wzrost zobowiązań budżetowych o 7,8%, do 18,93 mld euro). Największy procentowy spadek zobowiązań w stosunku do budżetu z 2015 r. dotyczy natomiast *polityki spójności* (spadek o 15,9%, do 50,82 mld euro).

4.2. Dialog monetarny z udziałem prezesa EBC Mario Draghiego

Prezes EBC Mario Draghi [wystąpił](#) w ramach czwartego w tym roku dialogu monetarnego na forum Komisji ds. Gospodarczych i Monetarnych PE, 12 listopada w Brukseli. Głównymi tematami spotkania były perspektywy gospodarcze strefy euro oraz rola EBC w programach dostosowań makroekonomicznych.

Prezes EBC stwierdził, że gospodarka UE wykazuje odporność na uwarunkowania zewnętrzne. Przyznał jednocześnie, że prognozy inflacji przedstawione przez EBC w marcu były zbyt optymistyczne. Mario Draghi potwierdził tendencję umiarkowanego wzrostu gospodarczego w strefie euro, wskazując, że dynamika inflacyjna słabnie, głównie ze względu na obniżenie cen ropy i silniejszy kurs euro w poprzednich miesiącach 2015 r. Zadeklarował, że jeśli okaże się, iż zapewnienie stabilności cen w średnim okresie będzie zagrożone, EBC skorzysta ze wszystkich dostępnych instrumentów polityki pieniężnej, aby podtrzymać odpowiedni poziom akomodacji monetarnej. W związku z tym, jeśli będzie to konieczne do osiągnięcia celów inflacyjnych, program skupu aktywów EBC będzie prowadzony dłużej, niż pierwotnie zakładano (wrzesień 2016 r.). EBC zaplanował analizę poziomu akomodacji monetarnej podczas grudniowego spotkania Rady Prezesów dotyczącego polityki pieniężnej.

Druga część wystąpienia została poświęcona programom dostosowań makroekonomicznych oraz roli EBC w ich negocjowaniu i monitorowaniu w ciągu ostatnich pięciu lat. Prezes Mario

¹⁸ Stanowisko Rady zostało przyjęte po osiągnięciu przez PE i Radę porozumienia w sprawie budżetu w ramach Komitetu Pojedynczego (również 14 listopada br.).

Draghi podkreślił, że działania EBC podjęte w związku z programem w trakcie kryzysu w Irlandii były w pełni zgodne z posiadanymi umocowaniami.

5. Europejski Bank Centralny

5.1. Publiczne konsultacje EBC w sprawie opcji narodowych w prawie UE

EBC rozpoczął 11 listopada 2015 r. [publiczne konsultacje](#) dotyczące harmonizacji stosowania opcji (*options and discretions*, ODs) zawartych w prawie unijnym, głównie w pakiecie regulacji dotyczących wymogów kapitałowych (*Capital Requirements Regulation*, CRR / *Capital Requirements Directive IV*, CRD IV). Konsultacje są wynikiem prac EBC na rzecz równych warunków działania banków podlegających jego jurysdykcji. W ramach publicznych konsultacji EBC przedstawił:

- projekt rozporządzenia, którego celem jest harmonizacja użycia 35 ODs w przypadku wszystkich istotnych banków,
- projekt wytycznych skierowany do wspólnych zespołów nadzorczych, działających w ramach SSM, określający sposób postępowania w zakresie pozostałych 82 opcji, mających zastosowanie w pojedynczych przypadkach.

Konsultacje potrwać do 16 grudnia br. Dodatkowo 11 grudnia br. EBC planuje zorganizować wysłuchanie publiczne na ten temat. Przewiduje się przyjęcie i publikację rozporządzenia w marcu 2016 r.

5.2. EBC zakończył wszechstronną ocenę dziewięciu banków

W okresie od marca do listopada br. EBC przeprowadził wszechstronną [ocenę](#) dziewięciu banków, które nie brały udziału w podobnym ćwiczeniu zakończonym w październiku 2014 r., tj. tuż przed przejściem przez EBC nadzoru nad największymi bankami w strefie euro. Pięć z tych banków znalazło się pod bezpośrednim nadzorem EBC jeszcze w 2014 r., natomiast pozostałe cztery będą nadzorowane od stycznia 2016 r. Na powyższą ocenę składały się: ocena jakości aktywów (*asset quality review*, AQR) oraz testy warunków skrajnych. Podobnie jak w 2014 r. minimalny wskaźnik kapitału podstawowego *Tier 1* (*common equity Tier 1 capital ratio*, CET1) ustalono dla AQR oraz scenariusza bazowego na poziomie 8%, a dla scenariusza szokowego na poziomie 5,5%. Wynikiem AQR była korekta wartości bilansowej aktywów na poziomie 453 mln euro we wszystkich bankach, co spowodowało zmianę netto poziomu CET1 od 0 do -1,6 pkt. proc. Wyniki AQR stanowiły punkt wyjścia do testów warunków skrajnych prowadzonych dla scenariusza bazowego i szokowego w latach 2015–2017. W żadnym z badanych banków, zarówno dla AQR, jak i scenariusza bazowego, wskaźnik CET1 nie spadł poniżej wymaganych 8%. W rezultacie wszechstronnej oceny zidentyfikowano jednak niedobory kapitałowe na zagregowanym poziomie 1,74 mld euro w przypadku pięciu banków. Było to skutkiem spadku wskaźnika CET1 poniżej 5,5% w scenariuszu szokowym. Banki zostały zobowiązane do pokrycia ww. niedoborów w ciągu dziewięciu miesięcy od publikacji wyników oceny (cztery z nich już je pokryły).

5.3. Przebieg programu skupu aktywów EBC

Eurosystem w związku z wdrożonymi programami dokonał [skupu aktywów](#) o wartości (według stanu na 20 listopada br.):

- 135 mld 694 mln euro – w ramach trzeciego programu skupu obligacji zabezpieczonych (CBPP3);
- 14 mld 965 mln euro – w ramach programu skupu papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABSPP);
- 431 mld 708 mln euro – w ramach programu skupu papierów wartościowych wyemitowanych przez sektor publiczny (PSPP).

5.4. Wprowadzenie do obiegu nowego banknotu o nominale 20 euro

W dniu 25 listopada br. został [wprowadzony do obiegu](#) nowy banknot o nominale 20 euro. Jest to trzeci, po banknotach o nominałach 5 euro i 10 euro, banknot z serii *Europa*. Wzorem poprzednich ma tak zmodyfikowaną szatę graficzną, by możliwe było wprowadzenie lepszych zabezpieczeń przed fałszerstwami niż na poprzednim banknocie o tym samym nominale. Nowe zabezpieczenia na banknocie o nominale 20 euro to:

- umieszczone w górnej części paska holograficznego, widoczne z obu stron banknotu okienko z portretem Europy (postaci z mitologii greckiej), które oglądane pod światło staje się przezroczyste,
- znak wodny przedstawiający twarz Europy,
- szmaragdowa liczba wskazująca nominał, która oglądana pod kątem daje efekt przesuwającego się po niej promienia światła.

Nowe banknoty będą funkcjonować w obiegu równoległe ze starymi, które będą z niego stopniowo wycofywane. Eurosystem zapewnił materiały mające ułatwić dostosowanie urządzeń do obsługi nowych banknotów.

5.5. Opinie EBC na temat projektów krajowych i unijnych regulacji w zakresie bankowości centralnej i rynków finansowych

W ramach konsultacji projektów krajowych oraz unijnych aktów prawnych EBC opublikował w listopadzie następujące [opinie](#):

- do belgijskiej ustawy w sprawie ram instytucjonalnych restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji (CON/2015/42),
- do słowackiej ustawy w sprawie rozwiązania kryzysu na rynku finansowym i szczególnych opłat nałożonych na wybrane instytucje finansowe (CON/2015/43),
- do irlandzkiej ustawy w sprawie wynagrodzeń i emerytur (CON/2015/44),

- do cypryjskiej ustawy w sprawie spółek nabywających instrumenty kredytowe (CON/2015/45),
- do bułgarskiej ustawy w sprawie rejestru rachunków bankowych (CON/2015/46),
- do austriackiej ustawy w sprawie środków towarzyszących rozporządzeniu w sprawie jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (CON/2015/47),
- do luksemburskiej ustawy w sprawie działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz w sprawie systemów gwarancji depozytów i systemów rekompensat (CON/2015/48),
- do holenderskiej ustawy w sprawie nadzoru nad sprawnym funkcjonowaniem przepływu płatności („betalingsverkeer”) (CON/2015/49),
- do belgijskiej ustawy w sprawie ochrony przed fałszowaniem pieniądza i zachowania wysokiej jakości gotówki znajdującej się w obiegu (CON/2015/50),
- do portugalskiej ustawy w sprawie produkcji banknotów euro (CON/2015/51),
- do holenderskiej ustawy w sprawie systemu gwarantowania depozytów (CON/2015/52).

6. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego

6.1. Metodyka ogólnoeuropejskich testów warunków skrajnych sektora bankowego w 2016 r.

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (*European Banking Authority, EBA*) przedstawił 5 listopada 2015 r. wstępną metodykę testów warunków skrajnych europejskiego sektora bankowego, które mają zostać przeprowadzone w 2016 r. Końcowa wersja metodyki wraz z założeniami odpowiednich scenariuszy (bazowego oraz szokowego) ma zostać opublikowana pod koniec lutego 2016 r., po uwzględnieniu wyników konsultacji z bankami.

Testy rozpoczną się w I kwartale 2016 r. Przeprowadzone zostaną na poziomie skonsolidowanym i obejmą 70% sektora bankowego UE. W badaniu wezmą udział 53 banki, w tym 39 podlegających SSM. Z polskich banków na poziomie indywidualnym analizowany będzie PKO BP. Celem testów jest zbadanie zdolności banków do spełniania wymogów kapitałowych w przypadku negatywnego szoku ekonomicznego. W badaniu odporności sektora bankowego zostanie wykorzystany wspólny scenariusz bazowy oraz scenariusz szokowy, obejmujący lata 2016–2018. Publikacja wyników testów zaplanowana jest na początek III kwartału 2016 r.

6.2. Konsultacje w sprawie testów warunków skrajnych systemów gwarantowania depozytów

W opublikowanym 6 listopada br. dokumencie konsultacyjnym EBA przedstawił projekt wytycznych dotyczących zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych systemów gwarantowania depozytów, zgodnie z dyrektywą DGS. Konsultacje potrwać do 8 lutego 2016 r.

Celem wytycznych jest promowanie jednolitych i spójnych zasad przeprowadzania testów. W dokumencie zaproponowano założenia metodyczne, mające na celu zapewnienie systematycznego i wszechstronnego podejścia do poszczególnych faz testowania (planowanie, przeprowadzanie, raportowanie i działania korygujące). W wytycznych omówiono również typy interwencji, które powinny być zawarte w symulacji (wypłata depozytów, udział w restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, wsparcie działań zapobiegających upadkowi instytucji). Wytyczne przewidują konieczność testowania różnych możliwości operacyjnych i finansowych systemu gwarantowania depozytów, jak np. dostęp do danych, terminy wypłat, zdolność do regulowania zobowiązań *ex ante*, *ex post* oraz dostęp do alternatywnych źródeł finansowania.

6.3. Konsultacje w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje dotyczące produktów inwestycyjnych

Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru (*Joint Committee of European Supervisory Authorities*) 11 listopada br. rozpoczął kolejne konsultacje w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje (*key information documents, KIDs*) dotyczące detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych. KIDs mają przedstawiać informacje o produktach inwestycyjnych w porównywalnej i zrozumiałej formie. Przyczyniłoby się to do zwiększenia przejrzystości europejskiego rynku inwestycyjnego.

W opublikowanym dokumencie konsultacyjnym zaprezentowano projekt rozporządzenia wykonawczego KE, w którym określono w szczególności: jednolity wzór układu dokumentu, sposób informowania o przyporządkowaniu do jednej z siedmiu kategorii poziomu ryzyka lub zysków, zasady prezentacji kosztów, sposób przedstawiania możliwych scenariuszy zysków oraz obowiązki przeglądu i ponownej publikacji KIDs przynajmniej raz w roku. Konsultacje potrwały do 29 stycznia 2016 r.

6.4. Raport na temat kondycji banków europejskich

Dnia 24 listopada br. EBA opublikował dane na temat kondycji banków europejskich, przygotowane w ramach tzw. ćwiczenia ujawniającego (*transparency exercise*). Informacje te przedstawiają pozycje kapitałowe, ekspozycje na ryzyko oraz jakość aktywów 105 banków z 21 państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dane są przedstawione na poziomie skonsolidowanym i obejmują około 70% sektora bankowego UE.

Oprócz indywidualnych danych banków EBA opublikował także raport podsumowujący zebrane informacje na poziomie UE. Wskazują one na poprawę odporności europejskiego sektora bankowego, do której przyczyniło się głównie polepszenie pozycji kapitałowej banków. Wskaźnik kapitału podstawowego *Tier 1* na koniec czerwca br. wynosił 12,8% (na koniec 2013 i 2014 r. było to odpowiednio 10,9% i 12,1%), a wskaźnik dźwigni – 4,9%.

Poprawiła się również jakość aktywów banków. W dalszym ciągu problemem są jednak kredyty zagrożone (*non-performing loans*), których wskaźnik na koniec czerwca br. kształtował się na poziomie 5,6% (w porównaniu z 6,1% na koniec 2014 r.). Banki nadal preferują zakup papierów wartościowych emitowanych przez rządy krajów, w których prowadzą działalność. Widoczny jest jednak powolny spadek udziału krajowych rządowych papierów wartościowych w portfelu obligacji rządowych utrzymywanych przez banki (z 53% w 2013 r. i 52% w 2014 r. do 51% na koniec czerwca 2015 r.). Poprawiła się również rentowność banków, jednak utrzymuje się na niskim poziomie w porównaniu z danymi historycznymi oraz szacowanym kosztem kapitału. Zwrot z kapitału regulacyjnego na koniec czerwca br. wynosił 9,1%.

7. Inne

7.1. Postulaty Wielkiej Brytanii dotyczące reform w UE

W [liście](#) do przewodniczącego Rady Europejskiej Donalda Tuska z 10 listopada 2015 r. premier Wielkiej Brytanii David Cameron przedstawił postulaty dotyczące reform w UE. Postulaty odnoszą się do czterech obszarów. Pierwszą kwestią, o którą zabiega Wielka Brytania, jest ustanowienie prawnie wiążących zasad, służących ochronie spójności jednolitego rynku i interesów państw członkowskich UE pozostających poza strefą euro. Drugi postulat dotyczy stymulowania wzrostu konkurencyjności przez znoszenie barier w przepływie dóbr, usług i kapitału i rozwój handlu dzięki zawarciu przez UE umów handlowych z USA, Japonią, Chinami i krajami członkowskimi Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Wielka Brytania wnosi także o formalne wyłączenie jej ze zobowiązania do większej integracji politycznej w ramach UE (*ever closer union*¹⁹) i wzrost roli parlamentów narodowych w polityce UE, przez umożliwienie koalicji krajowych parlamentów zablokowania projektów legislacyjnych. Ostatni postulat dotyczy większej elastyczności krajów członkowskich UE w zakresie nakładania ograniczeń w dostępie imigrantów z innego kraju członkowskiego do świadczeń socjalnych.

7.2. Czwarta misja przeglądowa gospodarki Irlandii

Przedstawiciele KE i EBC dokonali czwartego przeglądu gospodarki irlandzkiej w ramach nadzoru prowadzonego od zakończenia programu dostosowań makroekonomicznych w 2013 r. (*post-programme surveillance*). W ocenie ekspertów ożywienie gospodarcze w Irlandii utrzymuje się, co świadczy o sukcesie działań podjętych w ciągu ostatnich lat.

W [oświadczeniu](#) opublikowanym przez KE i EBC 13 listopada br. podkreślono, że Irlandia ma największe tempo wzrostu gospodarczego w całej UE (według prognoz KE²⁰ w 2016 r. PKB Irlandii wzrośnie o 4,5%, a w 2017 r. o 3,5%). Głównymi czynnikami wzrostu pozostają: silny od kilku lat eksport netto i rosnący popyt krajowy. Odnotowano dalszą poprawę finansów publicznych Irlandii. Zakłada się, że dług publiczny spadnie poniżej 100% PKB w przyszłym roku (w 2013 r. osiągnął najwyższą dotychczasową wartość – 123,2% PKB), a deficyt budżetowy w 2016 r. powinien ukształtować się na poziomie 1,2% PKB. Ekspertcy zauważyli, że irlandzka gospodarka nadal boryka się z problemami w sektorze bankowym i na rynku kredytów mieszkaniowych, gdzie konieczne są dalsze dostosowania. Kolejna misja przeglądowa odbędzie się wiosną 2016 r.

¹⁹ Sformułowanie pochodzi z traktatów rzymskich z 1957 r. W preambule zapisano, że sygnatariusze traktatów zobowiązują się do ustanowienia fundamentów dla coraz ściślejszej unii między narodami Europy.

²⁰ Dane pochodzą z jesiennych prognoz KE opublikowanych 5 listopada br. Więcej na temat prognoz gospodarczych KE w punkcie 1.1.

7.3. Przegląd gospodarki Cypru

Przedstawiciele KE, Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz EBC odwiedzili Nikozję w dniach 3–13 listopada br., żeby dokonać przeglądu programu reform gospodarczych realizowanego przez rząd cypryjski. Program ma doprowadzić do uzdrowienia gospodarki Cypru i tworzenia nowych miejsc pracy, m.in. dzięki przywróceniu stabilności sektora finansowego i wzmocnieniu finansów publicznych. Działania w ramach programu są realizowane z częściowym wsparciem ze środków Europejskiego Mechanizmu Stabilności (*European Stability Mechanism*, ESM) i MFW.

W oświadczeniu opublikowanym 16 listopada br. eksperci KE i MFW poinformowali o zawarciu roboczego porozumienia w sprawie oceny postępu zmian i realizowanej polityki, co stanowi podstawę do formalnego zakończenia przeglądu.

Aktywność gospodarcza na Cyprze w 2015 r. uzyskała pozytywną ocenę ekspertów. Zauważono także postępy w naprawie sektora bankowego, choć poziom kredytów zagrożonych powinien zostać obniżony. Ponadto eksperci podkreślili, że władze cypryjskie powinny utrzymać kierunek polityki fiskalnej (cele fiskalne na trzeci kwartał br. zostały osiągnięte ze znacznym marginesem). Proces formalnego zatwierdzenia wniosków z przeglądu przez UE i MFW zostanie rozpoczęty w styczniu 2016 r.

7.4. Uruchomienie klauzuli pomocy i wsparcia w związku z zamachami w Paryżu

W wyniku ataków terrorystycznych, które miały miejsce w Paryżu 13 listopada br., minister obrony Francji Jean-Yves Le Drian zwrócił się z formalną prośbą o uruchomienie klauzuli pomocy i wsparcia zapisanej w art. 42 ust. 7 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Zgodnie z tą klauzulą w razie napaści zbrojnej na terytorium jakiegokolwiek państwa członkowskiego pozostałe państwa członkowskie mają obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia. Jest to pierwszy przypadek w historii UE powołania się przez kraj członkowski na tę klauzulę. Zgodę [wyrzili](#) ministrowie obrony wszystkich 28 państw UE podczas spotkania, które odbyło się 17 listopada br. w Brukseli. Tym samym Francja uzyskała jednogłośnie poparcie wszystkich krajów członkowskich, które atak w Paryżu uznały za „zbrojną napaść”, a nie za „atak terrorystyczny”. W przypadku ataku terrorystycznego miałyby zastosowanie klauzula solidarności zawarta w art. 222 TFUE, która również nakłada na państwa UE obowiązek pomocy zaatakowanemu krajowi, lecz jedynie w sprawach polityki wewnętrznej i bezpieczeństwa narodowego.

7.5. Postępy w realizacji trzeciego programu pomocowego dla Grecji

Podczas posiedzenia Eurogrupy w dniu 23 listopada br. ministrowie finansów państw strefy euro podsumowali działania, które podjęła Grecja w ramach realizacji kluczowych założeń porozumienia pomiędzy rządem w Atenach a instytucjami unijnymi (KE i EBC) oraz MFW²¹. W ocenie KE i EBC rząd Grecji z powodzeniem zakończył pierwszą serię działań i wprowadził elementy reformy sektora finansowego, które są niezbędne do przeprowadzenia udanej rekapitalizacji sektora bankowego. W rezultacie ESM oficjalnie wyraził zgodę na przekazanie 2 mld euro pomocy finansowej, których wypłata uzależniona była od postępów w realizacji postanowień ww. porozumienia. Kwota ta stanowi część wartę 3 mld euro raty pomocy, której nie wypłacono dotychczas z przewidzianej w programie pierwszej transzy (26 mld euro)²².

Ponadto w ramach pierwszej transzy pomocy finansowej udostępnione będą środki w wysokości do 10 mld euro, które w myśl ww. porozumienia zostały umieszczone na oddzielnym koncie w ESM na pokrycie ewentualnych kosztów związanych z dokapitalizowaniem banków i procesem *resolution*. Mają one zostać przeznaczone na zasilenie Greckiego Funduszu Stabilności Finansowej. Każdy transfer środków będzie musiała zatwierdzić Rada Zarządzająca ESM na podstawie decyzji KE dotyczącej pomocy publicznej.

Jednocześnie Eurogrupa zwróciła się do władz w Atenach o dołożenie starań i osiągnięcie porozumienia z EBC, KE i MFW co do dalszych działań, których realizacja pozwoli na odblokowanie wypłaty kolejnego miliarda euro dla Grecji. Przekazanie tej kwoty będzie stanowić ostatnią ratę pomocy przewidzianej w ramach pierwszej transzy ww. porozumienia.

²¹ Porozumienie pomiędzy władzami Grecji a instytucjami unijnymi (KE i EBC) oraz MFW w sprawie trzeciego programu pomocowego dla Grecji osiągnięto podczas posiedzenia Eurogrupy 14 sierpnia br. Więcej na ten temat w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z sierpnia-września br.

²² Szczegóły dotyczące wypłat w ramach pierwszej transzy pomocy finansowej dla Grecji w „Przeglądzie Spraw Europejskich” z października br.

Zapowiedzi wydarzeń w grudniu 2015 r.

Data	Wydarzenie
2 grudnia	sesja plenarna Parlamentu Europejskiego
2–3 grudnia	posiedzenie Rady Organów Nadzoru Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA)
3 grudnia	posiedzenie Rady Prezesów EBC (z decyzją w sprawie polityki pieniężnej)
8 grudnia	posiedzenie Rady Ecofin
8–9 grudnia	posiedzenie Rady Organów Nadzoru Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA)
10 grudnia	posiedzenie Rady Organów Nadzoru Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA)
17 grudnia	posiedzenie Rady Generalnej Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB)
17 grudnia	posiedzenie Rady Ogólnej EBC
17–18 grudnia	posiedzenie Rady Europejskiej

Wykaz skrótów

ABSPP	<i>asset-backed securities purchase programme</i> , program Europejskiego Banku Centralnego skupu papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami
ASEAN	<i>Association of South-East Asian Nations</i> , Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej
AQR	<i>asset quality review</i> , ocena jakości aktywów
BRRD	<i>Bank Recovery and Resolution Directive</i> , dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012
CBPP3	<i>covered bond purchase programme 3</i> , trzeci program Europejskiego Banku Centralnego skupu obligacji zabezpieczonych
CET1	<i>common equity Tier 1 capital ratio</i> , wskaźnik kapitału podstawowego <i>Tier 1</i>
CRD IV	<i>Capital Requirements Directive IV</i> , dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE
CRR	<i>Capital Requirements Regulation</i> , rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012
CSRs	<i>country-specific recommendations</i> , zalecenia kierowane do państw członkowskich
DIF	<i>Deposit Insurance Fund</i> , fundusz ubezpieczania depozytów
DGSD	<i>Deposit Guarantee Scheme Directive</i> , dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/49/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów

EBA	<i>European Banking Authority</i> , Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EBC	Europejski Bank Centralny
EDIS	<i>European Deposit Insurance Scheme</i> , europejski system ubezpieczania depozytów
EIOPA	<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i> , Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
ESM	<i>European Stability Mechanism</i> , Europejski Mechanizm Stabilności
ESRB	<i>European Systemic Risk Board</i> , Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego
IDR	<i>in-depth review</i> , szczegółowa analiza sytuacji ekonomicznej przeprowadzana przez KE w państwach wytypowanych w <i>Raporcie mechanizmu ostrzegawczego</i>
IGA	<i>intergovernmental agreement</i> , umowa międzyrządowa o przekazywaniu i uwspólnianiu składek na rzecz jednolitego funduszu <i>resolution</i>
KE	Komisja Europejska
KIDs	<i>key information documents</i> , dokumenty zawierające kluczowe informacje
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
ODs	<i>options and discretions</i> , opcje narodowe
PE	Parlament Europejski
PSPP	<i>public sector purchase programme</i> , program Europejskiego Banku Centralnego skupu papierów wartościowych wyemitowanych przez sektor publiczny
SGD	system gwarantowania depozytów

SRB	<i>Single Resolution Board</i> , Jednolita Rada do spraw Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji
SRF	<i>Single Resolution Fund</i> , jednolity fundusz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji
SRM	<i>Single Resolution Mechanism</i> , mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków
SSM	<i>Single Supervisory Mechanism</i> , jednolity mechanizm nadzorczy
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UGW	unia gospodarcza i walutowa

Autorzy i źródła

Autorzy

Komisja Europejska – Magdalena Gąsior, Małgorzata Potocka, Małgorzata Szczeń, Renata Żak

Rada Unii Europejskiej – Maria Majkowska, Małgorzata Potocka

Rada Europejska – Magdalena Gąsior

Parlament Europejski – Małgorzata Potocka, Honorata Wyganowska

Europejski Bank Centralny – Anna Górską, Małgorzata Siemaszko, Honorata Wyganowska

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego – Magdalena Kozieńska, Martyna Migala

Inne – Magdalena Gąsior, Maria Majkowska, Małgorzata Potocka

Zapowiedzi wydarzeń w grudniu 2015 r. – Magdalena Gąsior, Martyna Migala

Redakcja

Magdalena Gąsior, Wydział Integracji Europejskiej DZ

Źródła

Przegląd opracowano na podstawie informacji dostępnych na stronach internetowych: Komisji Europejskiej, Rady UE, Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego.

www.nbp.pl

